

ПОЗОРИШТЕ.

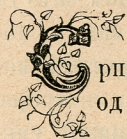

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Иzlази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

САВА РАЈКОВИЋ.

РОЂЕН 12. ЈАНУАРА 1848. † 5. ДЕЦЕМБРА 1880.

Српска Талија плаче над гробом једнога од својих најврснијих љубимаца.

Немила смрт оте нам из наше средине Саву Рајковића.

Он премину у Сомбору 5. децембра 1880. године након дужег, тешког боловања у 32. години живота свога.

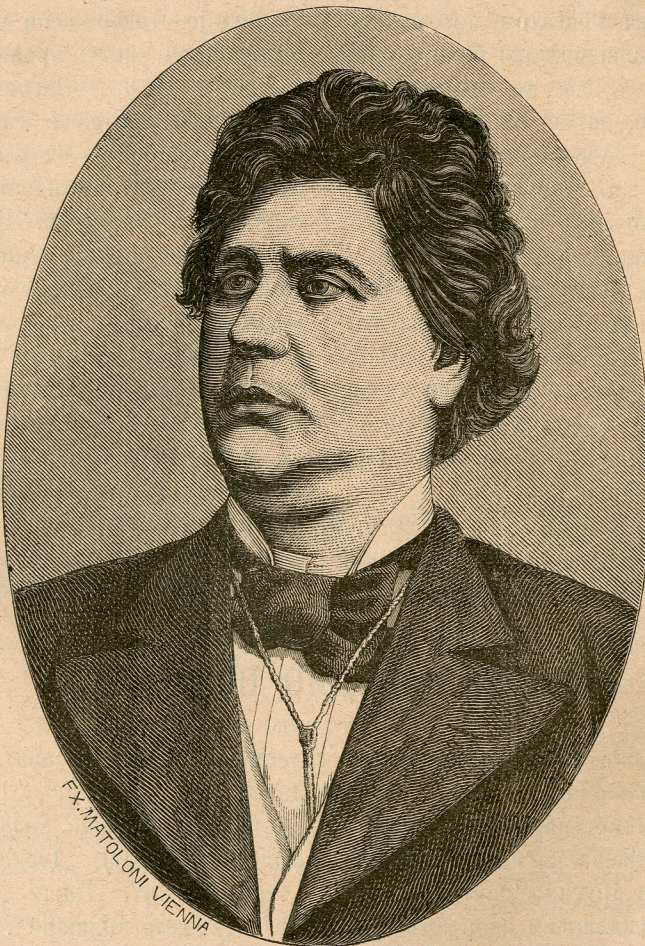
Он оде у онај непознати свет, од куда се још нико није вратио, а собом понесе многе своје улоге, које не ће нико више оданде допети на овај наш познати свет, где се врлине људске тако лако заборављају.

Нама, који смо уживали у игри његовој на позорници, који смо га волели и поштовали као глумца: нама остаје тужна дужност, да му сачувамо успомену, сећајући се њега и његовог глумовања.

Рајковић је био даровит глумац и као створен за то, да приказује тако зване „старе господаре“, тече, чике, тајке и ујаке, за које се тражи благословена доброћудност. Био је прави Крез у бонономији. Свесно и разборито развијала му се игра

у свакој улози његовој од почетка до краја. Сваку, и најмању, улогу цртао је вештачки. Свака реч, сваки поглед, сваки покрет био му је на

свом месту: таман као што треба. Врлина му је била, што је створове песничких духова на ново стварао, верно природи и улози, те је тиме дочаравао пред очи наше живот, у коме се сукобљавало сто зрачака у једној слици. Имао је осећаја за символику човечије душе у покрету, држању, гласу и у изразу лица. На игри му се видело, да тежи за тим, да проникне карактер и да га пренесе у себе самог. Карактере, које је приказивао, гледао је, да индивидуалише, а то му је давало игри правог живота, истине и свежине. Његов Лебрехт Шлегл у „Ултиму“, Шумбалински у „Јединици“, Радостин у „Девојачком завету“, Маркиз Монтифиор у „Дон Цезару од База-

на“, Бромберг у „Проводацији“, Милош Обилић у комаду истог имена, Ива Црнојевић у „Максиму Црнојевићу“, и многе друге улоге — све су

то били створови његове маште, његовог ума и срца, створови, који су му прибавили лепо, угледно место у пантеону српских глумаца. Ко се не би н. пр. живо сећао, како је верно, истинито и природно приказивао Шумбалинског, тог себичног, лажљивог, али ипак доброћудног пољског племића, кад се оно нађе у запарци и неприлици! Себичност му се видела у начину, којим је поступао с другима, лаж му се хватала у оном несигурном гласу и кретању, доброћудност вирила му из очију, а од неприлике и муке лио му се зној са чела. Она збуњеност доброћудне варалице, она значајна црта око немих уста, кад га ухвате у улази, онај помирљиви глас и слатка речитост кад призна и приповеда, она блажена веселост, кад се измири са својим ћерима и зетовима, оно претварање као да се љути, а одмах за тим онај себични осмех, кад је реч о богатом, петом, зету, па најпосле оно страшљиво бирање речи, којима казује, да је ожењен — све то редом извео је тако дивно, тако лепо, да си се морао, хтео не хтео, дивити његовој уметности у потанком цртању карактера. Или зар није очарао свакога, ко га је год гледао као Иву Црнојевића, тог поноситог господара Црне Горе? Његов угледан глас, његов звучан глас, његово достојанствено кретање и одмерено понашање, његов бол и туга и очај — све то доликовало је ивином господству како на углађеном патосу дуждевог двора, тако и у збору јуначком и у муци очинској. У свему права слика и прилика српског господара дичне и увек слободне Црне Горе.

Рајковић је почео глумовати 8. септембра 1869. г. као члан српске народне позоришне дружине. Први пут изашао је на позорницу као

Иван Црнојевић у „Максиму Црнојевићу“, а други пут као Лацко у „Старом баци“. Није се много уздао у себе, и писац ових редака, који је у њему видео ванредан дар за глумачку уметност, имао је, као тадашњи управитељ, доста муке с њиме, док га је наговорио, да не клоне одмах духом, а то је обично увек бивало, чим на пробама није могао да изведе све онако, како би му се казивало. И прве две, а неко време и све друге улоге, проучавао је с њиме тадашњи управитељ и морао га је храбрити једнако, да буде сталан, и да не попусти у раду и мару. Срећом, што га је публика, видећи у њему дара, одмах у почетку лепо примила, и што се и критика повољно изразила о њему, те је тако истрајао на још не утрвеном путу наше позоришне уметности.

Кад је стекао себи неког имена и гласа у позоришном свету, пређе г. 1871. у Београд, а оданде г. 1873. у Загреб, где се и ожени. Године 1876. врати се са женом својом заједно нашем позоришту, одакле га немилу смрт уграби на велику тугу и жалост свију пријатеља представљачке уметности. Након себе оставио је жену своју, Марију, члана наше позоришне дружине врсну приказивачицу наивних улога, и једнога синчића

Рајковић је био прави уметник у својој струци: увек је тежио за истином, природом и лепотом у уметности. Али било је у њему нешто, што се не може набавити ни науком ни огледом, ни вежбањем, а чиме је знао, кад му је требало, да зачини улоге своје: био је у њему онај божанствени дар за здрав хумор, који се тако ретко налази у данашњих глумаца.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

С. Максимовићка такође је иступила из дружине и удала се. На њено место нема до сад још никога, и са њеним иступањем из дружине велика нам је сметња учињена, јер погдекоји комад не може се ни давати, а другима опет комадима, које сам поделио међусадашњим женским особљем, морала се толика пажња и време обратити, као скоро и новим комадима, и то су од прилике ови комади: „Звонар богородичине цркве“, „Добрила и Миленко“, „Марија Стјуартова“, „При-

лепчиво“, „Сан и јава“, „Црни доктор“, „Кир Јања“, „Избирачица“, „Низ бисера“, „Дон Цезар од Базана“, „Наши робови“, (који никако и не могу да се дају), „Две сиротице“, „Тврдо срце“, „Грозни муж“, „Наши добри сељани“, „Путници“, „Великоварошани“. То се дакле после њеног одласка морало све на ново учити. И то су разлози и узроци, ради којих се није могао увећати репертоар довољним бројем нових комада.

Од старих, тако рећи напуштених комада, а за садање чланове сасвим нових, уврстило се опет у репертоар ово: „Зидање Раванице, „Млетачки трговац“, „Тражи се васпитач“ и „Покондирена тиква“. Од сасвим нових комада научило се ово: „Марсељ“, „Путници“, „Језуита и његов питомац“, „Лаворика и просијачки штап“, „Очина маза“. Осим тога имамо спремљена дела са улогама: „Шумска ружа“, „Човек без предрасуде“, „Бертрам морнар“, „Наш Ђура“, „Сесоска лола“, „Јавни послови“ и „Уријел Акоста“.

И тако, које честим представљањем, које из горе наведених препрека, држим, да ће славна скупштина увидети, да се није могло више учинити за репертоар.

Приликом нашег бављења у Панчеву, прешао сам у Београд, да заиштем које дело за нас, и набавио сам их, и том приликом понудила ме је ондашња управа, да пређем тамо на две представе као гост, и ја сам пристао на то, али под условом, да и они пусте кога од њихових првих снага, да к нама у Панчево дође на гостовање у то исто доба, да не би код наших представа што запело, или да се не би без мене морало што лошије давати, што би публика свакако негодовала. На то ондашња управа пристане, те тако сам ја прешао у Београд на две представе. Прва је била: „Партија пикета“ и „Доктор Робен“, а друга, са женом ми, у делу: „Жене у уставном животу“. Из Београда долазио је к нама

Тоша Јовановић на две представе: „Млетачки трговац“ и „Лаворика и просијачки штап“; Цветић на једну: „Дон Цезар од Базана“; Зорка Коларовићева на једну: „Париски колотер“ и певање; Јулка Јовановићка на једну у друштвеној корисници: „Две сиротице“. После тога ишла је у Београд још М. Рајковићка на једну представу: „Наши робови“.

Све то гостовање било је само уз награду путног трошка, како с једне тако и с друге стране. Београдска управа хтела је, до душе, да плати путни трошак и за њихове чланове, који су код нас на гостовању били, али ја не хтедох пристати, да нам не би, може бити, кад тад пребацили, да су нам бог зна шта учинили. После тога, док смо се у Бечкерек бавили, Тоша Јовановић опет се јавио, да би радо у Бечкерек, у место свога рођења дошао на коју представу. Ја сам ствар месном одбору предложио и додао, да се ја, што се трошка тиче, из позоришне касе не могу у ту ствар упуштати, и они су га примили на свој трошак за три представе, и одзив је био врло леп.

Завршујући свој годишњи извештај, још једном захваљујем славној скупштини на указаном ми поверењу. Ја сам се по својим силама, колико је могуће трудио, да се тог поверења заслужан покажем. Уједно пак молим славну скупштину, ако је икако могуће, да ме за даље реши управитељске тешке дужности.

(Наставиће се.)

И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Недељни ред представа.) У уторак 24. новембра први пут: „Шумска ружа.“ Шаљива игра у 1 чину, написао В. Милер, превео С. Д. К. — Пре тога: „Тражи се васпитач“ Шаљива игра у 2 чина, с немачког превео М. Х. С. — У четвртак 26. новембра: „Дон Цезар од Базана“. Драма у 5 чинова, написао Диманоар, превео Н. — У суботу 28. новембра први пут: „Марија и Магдалина“. Позоришна игра у 4 чина, написао Павле Линдау, превео Сава Петровић. — У недељу 29. новембра први пут: „Крвави престо“. Трагедија у 5 чинова, написао Мита Поповић.

* Јуче, у суботу 22. новембра био је парастос никад непрежаљеном глумцу народнога позоришта Сави Рајковићу. На парастосу певала је гимназиска омладина и позоришна дружина. У тужном сећању на њега доносимо му лик у данашњем броју овога листа са оценом његовога глумачкога рада.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) „Нар. Нов.“ пишу, да је у комаду „Мати и син“, од К. Бирх-Пфајферове, први пут у улови генералице Мансфелдовице ступила пред опћинство госпођа Љубица Коларовићка, пре глумица београдскога позоришта. Госпођу Коларовићку пратио је у Загреб глас врсне глумице, какву ју је загребачко опћинство повнавало већ онда, када је пре много година била чланом нашега позоришта. Да је ипак јучер постигла само делимичан успех, има се пре свега приписати самом комаду, који је прилично празан, те не ће нашем опћинству никада омилити. Премда се гђа Коларовићка морала борити против ове равнодушности опћинства, одиграла је ипак некоје призоре посве добро.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

5. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 22. НОВЕМБРА 1881:

С НОВОМ ПОДЕЛОМ УЛОГА ПРВИ ПУТ:

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ.

ДРАМА У 5 ЧИНОВА ОД К. ОБЕРЊИКА, С МАЂАРСКОГ ПРЕВЕО И ЗА СРПСКУ ПОЗОРНИЦУ
ПРЕРАДИО Ј. ЋОРЂЕВИЋ.

О С О Б Е:

Ђурађ Бранковић	Ружић.
Мара, кћи му	М. Рајковићка.
Гргур } синови му	Димитријевић.
Стеван }	Б. Хаџићева.
Секула, мађарски вођ	В. Поповић.
Владислав Хуњади	Добриновић.
Лазар, управитељ Ђурђевог двора	Јовановић.
Јевросима, марина дојкиња	Ј. Поповићева.
Мурат, цар турски	Лукић.
Челебија	Милосављевић.
Први } грађанин	Б. Рашић.
Други }	Банковић.
Прва } жена	С. Димитријевићка.
Друга }	Д. Адамовићева.
Први } слуга	Станојевић.
Други }	Барбарић.

Великаши српски и мађарски, посланици, грађани, жене, посланици сабора. Слуге, српски и мађарски гласници.

За овај комад зготовљено је ново, сјајно одело по старинском кроју српском.

У уторак 24. новембра први пут. „ШУМСКА РУЖА“. Шаљива игра у 1 чину. — Пре тога: „ТРАЖИ СЕ ВАСПИТАЧ“. Шаљива игра у 2 чина, с немачког превео М. Х. С.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

Ко од наших поштованих претплатника жели своја места задржати и за ову представу, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдаље до 11 сахата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.